

Slovenské kolo Dejepisnej olympiády pre ZŠ a 8-ročné gymnáziá
5. ročník, školský rok 2012/13
Testové úlohy pre kategóriu D (8. ročník ZŠ a 3. ročník OG)

Poznámka: otázky monotematickej časti sú označené *

1.* Preložte do slovenčiny názov Bernolákovho diela, ktorého prvá strana je na priloženej fotke.

2.* Jozef Ignác Bajza bol výraznou postavou slovenských dejín a literatúry. Spomedzi výrokov vyberte štyri, ktoré ho charakterizujú. V prípade, že do odpovedňového hárku ich zapíšete viac, nebude vám zarátaný žiaden bod.

- a) Bol autorom vôbec prvého slovenského románu
- b) Bol členom Slovenského učeného tovaríšťa
- c) Napísal román *René junáka príhody a skúsenosti*
- d) Nezhodoval sa v názoroch s A. Bernolákom a J. Fándlym
- e) Bajzova slovenčina mala jednoduchú formu a pravidlá
- f) Bernolákovčinu uznával, ale uprednostňoval svoju formu jazyka
- g) Bernolákovčinu odsudzoval kvôli prebratiu prvkov ľudovej reči

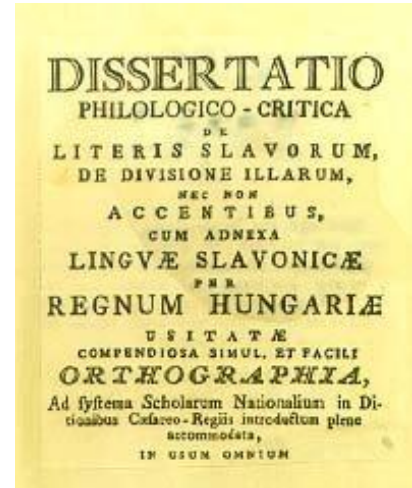
3.* Prečítajte si uvedený text a odpovedzte na nasledovné otázky.

Čo sa dovčúľka z mníši učinilo, nemóže bit neučinené. Radnej dajme chválu našému šťastlivému panovníkovi, že rozličné mníské stavi nezrušil naráz, potupne, jako procivníci žádali, ale v cichosti od času lahodne prokračujúce, jako apoštol Pavel židovskéj sinagogi zákon....

- a) Uveďte názov diela, z ktorého pochádza tento úryvok, a jeho autora.
- b) V ako jazyku bolo toto dielo napísané?
- c) Na aké opatrenie vtedajšieho panovníka reagovalo toto dielo?
- d) Ako sa volal tento panovník, ktorý sa spomína aj v úryvku ako „šťastlivý“?
- e) Ako na uvedené dielo zareagovala rímskokatolícka cirkev?

4.* Slovenské národné hnutie sa rozvíjalo predovšetkým počas obdobia romantizmu. Ktoré štyri pojmy vystihujú toto obdobie? V prípade, že označíte viac, nebude vám zarátaný žiaden bod.

Dôraz na city, dôraz na rozum, túžba po revolte, rozvoj hudobného a básnického umenia, zdôrazňovanie povinnosti jednotlivca voči spoločnosti, túžba po jedinečnosti, obrat k Bohu

5.* V roku 1819 sa Alexander Rudnay, pochádzajúci zo slovenskej zemianskej rodiny a hlásiaci sa k svojmu pôvodu stal primasom Uhorska, 2. najvyšším činiteľom v Uhorsku. Išlo o funkciu..

- a) predsedu Uhorského snemu
- b) podpredsedu uhorskej vlády
- c) najvyššieho predstaviteľa katolíckej cirkvi v Uhorsku

6.* Ján Čaplovič (1780 – 1847) nazval svojho času Uhorsko Európou v malom. Považujeme ho za zakladateľa...

- a) etnografie
- b) historiografie
- c) sociológie

7.* V období rozmáhajúceho sa nacionalizmu sa aj v Uhorsku začal proces pomad'arčovania iných národov. Aká bola hlavná príčina dobrovoľného pomad'arčovania mnohých jednotlivcov (napr. zmena mena, zanechanie pôvodného jazyka)?

8.* V osemsmierovke nájdite názvy troch známych almanachov.

M	J	P	Z	I	T	A	U
V	P	D	H	O	I	R	N
R	O	L	S	C	R	I	B
F	H	R	O	N	K	A	G
S	F	E	A	D	B	L	Z
E	N	L	S	A	Y	U	Y
D	K	C	L	O	K	P	T
A	M	A	R	V	I	N	S

9.* V roku 1829 vznikla Spoločnosť česko-slovanská, aj kvôli spoločenským a politickým pomerom, ako spolok...

- a) osvetový
- b) samovzdelávací
- c) diskusný

10.* Uvedené slová v štúrovčine prepíšte do správnej súčasnej podoby spisovnej slovenčiny.

- a) prjemisel b) zpuosob c) vimíšlať d) peňjaze

11.* Jednou z prvých publikácií vydaných v štúrovskej slovenčine bol almanach vydávaný J. M. Hurbanom.

- a) Ako sa tento almanach volal?
b) O ktorý ročník almanachu išlo?
c) V akom jazyku mal pôvodne almanach vyjsť?

12.* Priradiť nasledovné požiadavky k jednotlivým dokumentom Slovákov v 19. storočí. Jedna požiadavka patrí k dvom dokumentom.

*ponechanie latinčiny v cirkevnom úradovaní, vytvorenie Hornouhorského slovenského Okolia,
zavedenie slovenčiny ako úradného jazyka, zriadenie slovanskej katedry na univerzite v Pešti,
vytvorenie všeobecného snemu národov Uhorska*

13.* Čo mali spoločné peniaze zvané "libertáše" a "košútovky"? Vyberte dve správne tvrdenia spomedzi uvedených. V prípade, že označíte viac, nebude vám zarátaný žiaden bod.

- a) Slúžili na financovanie povstaleckého vojska
b) Boli vydávané v 19. storočí
c) Vydávala ich štátna banka
d) Vydávané boli na území Uhorska

14.* Slovenská národná rada mala okrem troch politických členov aj rovnaký počet vojenských. Uveďte mená (stačí priezviská) aspoň dvoch z nich. Akej národnosti boli?

15.* Ľudovít Štúr a Lajos Kossuth/Ľudovít Košut mali, ako vodcovia slovenského a maďarského národa v revolučných časoch, viaceré názory spoločné a iné rozdielne. Uvedené tvrdenia priradiť v odpoved'ovom hárku do príslušnej skupiny.

- a) Presadzovanie zásady jedna reč - jeden národ
b) Presadzovanie používania národných jazykov v úradnom styku
c) Presadzovanie zrušenia poddanstva
d) Presadzovanie slobody tlače a zhromažďovania
e) Presadzovanie zásady rovnosti všetkých ľudí pred zákonom
f) Presadzovanie nezávislosti od vlády vo Viedni

16.* Ako sa nazývali maďarskí povstalci v rokoch 1848/49?

17.* V októbri 1851 sa dohodlo na nových pravidlách spisovného slovenského jazyka. Spomedzi uvedených zmien vyberte tri správne. V prípade, že označíte viac, nebude vám zarátaný žiaden bod.

- a) nahradenie koncovky "ou" za "ol" v minulom čase slovies,
- b) nahradenie písmena "w" za obyčajné "v",
- c) zavedenie písmena "x" miesto slabiky "ks",
- d) nahradenie koncovky "ol" za "ou" v minulom čase slovies,
- e) zmena písania makkých slabík z "ďe, ťe, ňe, ľe" na "de, te, ne, le",
- f) zavedenie ypsilonu.

18. Keby ste počas Francúzskej revolúcie patrili k girondistom, tak by ste... (vyberte tri pravdivé tvrdenia; v prípade, že vyberiete viac, nezískate ani jeden bod).

- a) podporovali radikálne kroky
- b) podporovali myšlienku republiky
- c) nepodporovali radikálne kroky
- d) požadovali vytvorenie konfederácie
- e) sa usilovali zabrániť poprave kráľa
- f) požadovali zachovať monarchiu

19. Prečítajte si úryvok z dobového dokumentu, ktorý predstavoval významný prelom v oblasti ľudských práv a odpovedzte na nasledovné otázky.

Ludia sa rodia a zostávajú slobodnými a rovnými vo všetkých svojich právach. Spoločenské rozdiely sa môžu zakladať len na prospešnosti pre celok. Účelom každého politického spoločenstva je zachovanie prirodzených a neodňateľných práv človeka. Týmito právami sú sloboda, vlastníctvo, bezpečnosť a právo na odpor proti útlaku.

- a) Ako sa nazýval tento dokument?
- b) V ktorom štáte vznikol?

20. Z 19. storočia poznáme tzv. kontinentálnu blokádu.

- a) O ktorý kontinent išlo?
- b) Ktorý štát túto blokádu zaviedol?
- c) Proti ktorému štátu bola blokáda namierená?
- d) Vysvetlite, v čom spočívala táto blokáda

21. Varšava sa začiatkom 19. storočia stala centrom novovytvoreného štátu.

- a) Uveďte, ako sa tento štát volal.
- b) Ktorá osobnosť sa zaslúžila o vytvorenie tohto štátu?

22. Zorad'te uvedené umelecké slohy podľa toho, ako postupne za sebou nasledovali. Ktorý z nich sa sa prejavil predovšetkým v bytovej kultúre a odievaní?

rokoko, empír, klasicizmus, barok

23. K uvedeným bitkám 19. storočia doplňte rok, kedy sa odohrali a štáty, ktorých vojská sa tam stretli.

- a) bitka pri Trafalgare (1805, Veľká Británia, Francúzsko)
- b) bitka pri Sedane (1870, Francúzsko a Prusko)
- c) Bitka pri Hradci Králové (1866, Rakúsko, Prusko)

24. Identifikujte, ktorým európskym štátom zo začiatku 19. storočia patria tieto zástavy. Ktoré z nich sa používajú ako oficiálny štátny symbol dodnes?

A

B

C

D

E

25. Podieľal sa na tvorbe Žiadostí slovenského národa i Memoranda slovenského národa. Jeho iniciály boli Š. M. D. Uveďte jeho celé meno.

26. Vysvetlite pojem personálna únia.

27. Uveďte mená prvého predsedu a podpredsedu Matice slovenskej.

28. Rok 1867 sa niesol v znamení naplnenia maďarských a sklamaní českých nádejí.

Odpovedzte na nasledujúce otázky.

- a) Aká udalosť sa v tom roku udiala?
- b) Uveďte meno rakúskeho panovníka, počas vlády ktorého sa udiala.
- c) Čo mala táto udalosť pomôcť vyriešiť?
- d) V súvislosti s touto udalosťou sa významnou stalo meno jednej rieky. Uveďte, ako sa táto rieka volá.
- e) Získali Maďari v roku 1867 viac, ako žiadali v roku 1848?

29. Počas bojov prvej svetovej vojny boli použité bojové chemické zbrane. Ktoré dva bojové plyny to boli?

30. Mesto Brest-Litovsk sa preslávilo koncom prvej svetovej vojny. Odpovedzte na otázky.

- a) Aká udalosť sa tam udiala v marci 1918?
- b) Ktorých troch štátov sa týkala?
- c) Pre ktorú stranu priniesla táto udalosť viac výhod (aj keď len dočasne)?

31. Obrázok predstavuje vzdušný súboj počas 1. svetovej vojny, ktorá bola prvým konfliktom, kde boli v masovom meradle nasadené lietadlá. Podľa výsostných znakov určte, o lietadlá akých štátov ide.

Autori: PhDr. Anna Mydlová, Mgr. Ľuboš Paller, Mgr. Štefan Podolinský

Recenzent: Mgr. Marko Mižičko

Vydal: IUVENTA – Slovenský inštitút mládeže, 2013

Slovenská komisia Dejepisnej olympiády